

EESTI KUNSTIAKADEEMIA

Kunstikultuuri teaduskond

Muinsuskaitse ja restaureerimise osakond

Mihkel Sagar

JUURU PASTORAAT

Kirikla, Juuru alevik, Juuru vald, Rapla maakond

*2009/2010. õ-a. Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituskursuse
lõputöö*

Tallinn 2010

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
2. EHITISE EHITUSTEHNILINE HINNANG	4
2.1. Ehitise lühiiseloostus	4
2.2. Hoone konstruktiivne lahendus	5
2.2.1. Kelder ja vundament	5
2.2.1.1. Keldri ja vundamenti lühiiseloostus	5
2.2.1.2. Vundamenti kandekonstruktsiooni hetkehinnang	5
2.2.2. Välisseinad	6
2.2.2.1. Välisseinte lühiiseloostus	6
2.2.2.2. Hetkehinnang välisseinte kohta	6
2.2.3 Siseseinad	6
2.2.3.1. Siseseinte lühiiseloostus	6
2.2.4. Vahelaed ja põrandad	7
2.2.4.1. Vahelagede ja põrandate lühiiseloostus	7
2.2.4.2. Vahelagede kandekonstruktsioonide hetkehinnang	7
2.2.5. Pööning ja katus	7
2.2.6. Trepid	8
2.2.7. Avatäited	8
2.2.8. Vesi ja kanalisatsioon. Elekter	8
2.2.9. Küte ja ventilatsioon	9
3. KOKKUVÕTE	10
KASUTATUD KIRJANDUS	11
ILLUSTRATSIOONID	12

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva lõputöö teemaks valitud Juuru Pastoraat asub Kirkila kinnistul (katastritunnus 24005:002:0694) Juuru alevikus, Juuru vallas, Raplamaal. Hoone on ehitatud 18. Sajandi teisel poolel Juuru Mihkli e. Miikali kiriku juurde.

Juuru kirikumõis e. Pastoraadi peahoone on võetud muinsuskaitse alla. Arhitektuurimälestis nr. 15168.

Pastoraat on olnud valmimise hetkest alates aktiivses kasutuses. Alates 1949 aastast on lisaks Kiriku kogudusele hoones paiknenud ka Juuru postkontor (Meriste 1980). Tänapäeval on hoone täielikult EELK Juuru Mihkli Koguduse kasutuses. Kelle sooviks on ühekordne päekivist hoone restaureerida.

Töö teema valiku tingis asjaolu, et EELK Juuru Mihkli Kogudus soovis antud hoonele saada ehitustehnilist hinnangut. Töö teostamise periood oli sügis 2009 aastal.

2. EHITISE EHITUSTEHNILINE HINNANG

2.1. Ehitise lühiiseloostus

Pastoraadihoone on ühekorruseline paekivist ja rangeilmelise kujundusega. Hoone põhiosa on plaanilahenduselt ristküliku kujuline, mõõtmetega ligikaudu 34x15m. Esifassaadiga ühel joonel on 19. saj lõpul ehitatud maja otstesse pikendused, mõõtudega ligikaudu 7,3x6,5m ja 4,8x6,5m. Juurdeehitiste aknad kordavad põhihoone aknaid. Hoone peasissepääsu esine puidust veranda on lammutatud, millest on järele jäänud vaid lagunenu trepiosa (vt foto nr 1). Hoone hoovipoosel küljel on samuti kunagi olnud puidust veranda. Hetkel on see asendatud silikaatkividest veranda postidega ja avatud betoon trepiga. Samasse külge on 1960-ndatel ehitatud ka puidust juurdeehitus (veranda), suurusega ligikaudu 3,1x5,2m (Maiste 1976).

Hoone on osaliselt kellerdatud. Keldrid paiknevad hoone põhja ja lõunaotstes.

Maja põhiosa katab seintest kõrgem täiskelpkatus, praeguseks katteks on eterniit. 1966.a. inventariseerimisplaanil on märgitud katusekatteks sindel. Maja otstes olevad juurdeehitised on kaetud viilkatusega, mis on ehitatud samakaldelisena nagu maja põhiosa katus. Hoovipoolsed juurdeehitised on kaetud ühekaldelise eterniitkatusega.

Hoone plaanilahenduses on täheldatav anfilaadsüsteem. Keskne koridor puudub (Pihlak 2008).

Hoones leidub mitmeid barokiajast pärit siseuksi ja profileeringutega uksepiitu. Saalis on profileeringuga stukist keskne rosett, selle ümber laiem stukist ring ning peegelõlvlaed stukk-karniisiga (Pihlak 2008).

Mõlemas majaotsas on säilinud vanad kempsud.

Hilisemast ajast, 20. sajandi esimesest poolest on säilinud paar pruunidest kahlitest ahju ja tollased ahjuüksed. Varasemaid küttekoldeid säilinud ei ole.

Pööningule on hoone põhjapoolsesse ossa ehitatud väike korter (tuba ja köök). Lisaks on pööningul näha kahe mantelkorstna kehandid. Katusekonstruktsioon on pärit 20. sajandi algupoolest (Pihlak 2008).

2.2. Hoone konstruktiivne lahendus

2.2.1. Kelder ja vundament

2.2.1.1. Keldri ja vundamendi lühiiseloostus

Hoone põhiosa on suhteliselt kõrge sokliga. Keldriruumid jäävad osaliselt maapinnast allapoole ning paiknevad hoone põhja ja lõunatiibades. Keldriseinad on raudkividest, paksusega ligikaudu 1,1m. Juurdeehitatud majaosade vundamendid on ehitatud paekividest.

2.2.1.2. Vundamendi kandekonstruksiooni hetkehinnang

Vundamentide ja pinnase kandevõime on hoone ehituskonstruksioonide ülevaatusel alusel hea. Vundamendid on omal ajal projekteeritud ja ehitatud vastu võtma keldri ning pööninguga ühekorruselise hoone koormuse. Hoone põhiosa soklimüüris ja keldriseintes ei ole pragusid, mis viitaksid vundamentide ebaühtlasele vajumisele. Lokaalne kahjustus on hoone põhjaküljes, kus lampkasti kohal olev müüritis on välja surutud (vt foto nr 3). Antud kohas tuleks väljasurutud osa lammutada ja uuesti üles laduda. Samuti esineb soklimüüritises lokaalseid niiskuskahjustusi, mis on tingitud vihmaveesüsteemide puudumise tõttu. Hoone perimeetril puudub pandus, sadevett ei juhita vundamendi seinast eemale. Sadeveed tungivad keldri seinale ning selle külmumise ja sulamise tsüklid mõjuvad lagundavalt. Pinnases oleval keldriseinal puudub välispinnal hüdroisolatsioon. Vajalik oleks ehitada uued vihmavee äravoolu süsteemid.

Hilisemal ajal ehitatud hooneosade vundament on laotud paekividest.

Juurdeehitatud hooneosade vundamentidel on erinevad vajumised võrreldes põhihoone osaga. Sellest tulenevalt on tekkinud praod kahe hooneosa vahele (vt foto nr 4).

Keldris on paekividest krohvitud võlvlaed. Võlvleid on hästi säilinud. Keldri põrandateks on muldpõrandad.

- Tagada vihmavete juhtimine keldriseintest eemale.
- Hoone põhjapoolses küljes on soklimüüritises lokaalne kahjustus. Välja surutud kivid eemaldada ja laduda uuesti üles.

2.2.2. Välisseinad

2.2.2.1. Välisseinte lühiiseloostus

Hoone kandvad välisseinad on tehtud paekividest, paksusega ligikaudu 1,0m. Seinad on krohvitud nii seest kui väljast. Hoone on olnud viimasel ajal kütmata. Sellest tingituna on seinad niiskust täis.

Uuemad hooneosad on ehitatud osaliselt silikaattellistest ja pinnakatteks on krohv. Hoovipoolne juurdeehitatud veranda seinad on tehtud puitkarkassist. Ja vooderdatud laudisega. Hoone välisviimistlus on suhteliselt vana. Paljudes kohtades on tekkinud praod ja krohv on seina küljest lahti tulnud. (vt foto nr 2 ja 5). Kohati on püütud teha välisseintele krohviparandusi. Räästa karniisid on tänu katuse läbijooksudele tugevalt kahjustada saanud ning vajavad kindlasti parandamist.

2.2.2.2. Hetkehinnang välisseinte kohta

Välisseinte krohvi kahjustunud osad tuleks hoone renoveerimise käigus parandada. Katuse läbijooksu tõttu on paljudes kohtades kahjustada saanud ka välisseinte räästa karniisid (vt foto nr 5). Seinte parandamisel tuleks kindlasti taastada ka lagunenenud karniisid. Katuse läbijooksude tõttu tuleb katusekatte vahetamise käigus kindlasti kontrollida räästa seisukorda. Kahjustuste korral tuleb seiniosa lammutada ja laduda uuesti. Välisseinte soojapidavus ei vasta kaasaja nõuetele, $U = 1,52 \text{ W/m}^2\text{K} > \max U = 0,28 \text{ W/m}^2\text{K}$. Kuna tegemist on muinsuskaitse objektiga siis sellele hoonele ei kehti tänapäevased energiatõhususe nõuded.

- Välisseinad on ehitustehniliselt rahuldavas seisukorras. Seinad vajavad krohvimist ja räästad taastamist.

2.2.3 Siseseinad

2.2.3.1. Siseseinte lühiiseloostus

Kandvad vaheseinad on tehtud paekividest, paksusega ligikaudu 0,6m. Hoone on viimasel aja olnud kütmata ja sellest tingituna on seinad niiskust täis. Värv koorub ja kohati on lahti lõõnud ka krohv. Siseseinte ehitustehniline seisukord on hea.

2.2.4. Vahelaed ja põrandad

2.2.4.1. Vahelagede ja põrandate lühiiseloostus

Esimese korruse põranda seisukord on rahuldav. Suuremaid vajumisi ülevaatus käigus ei tähendatud.

1. korruse vahelagi (pööningu põrand) on puittaladel liivtäidisega nn. krohvlagi. Vahelagi on rahuldavas seisukorras. Hoone esikus ja paaris hoovipoolses toas on näha silmnähtavalt läbi vajunud talasid. Vahelaed talad on mõõtudega ligikaudu 260x230 mm., sammuga 1000mm. Vahelaedtalade külge on otse kinnitatud sarikad. Müüril on puudu nn. müürlatt. Seega on vahelaedtalad tähtsaks osaks katusekandekonstruktsioonides. Põranda avamisel ja visuaalse vaatluse käigus selgus, et mõned vahelaedtalad on otstest tugevate niiskuskahjustustega ja pehkinud. Antud talad tuleb lähtuvalt kahjustuste ulatusest kas asendada või proteesida.

2.2.4.2. Vahelagede kandekonstruktsioonide hetkehinnang

Hoone vahelagi on osaliselt ära vajunud. Suuremad kahjustused esinevad vahelaed talade otstes. Tänu katuse läbijooksudele ja hoone konstruktiivsetele iseärasustele on osade talade otsad pehkinud. Niiskuskahjustused on sealt edasi kandunud ka sarikatele. Täpsete kahjustuste suuruse hindamiseks tuleb pööningul olev praht ja liivane täide eemaldada vähemalt 3 meetri ulatuses räästa servast. Kahjustunud palgid tuleb asendada või kahjustunud osad proteesida. Proteesimise või asendamise käigus tuleks kindlasti paigaldada puit- ja kivikonstruktsioonide vahele niiskustõke (ruberoid). Kuna vahelaedtalad on üks osa katuse kandekonstruktsioonidest tuleb restaureerimistööd teha ükshaaval ja olemasolevad konstruktsioonid tuleb enne avamist toetada.

- Mullane täide tuleks eemaldada katuse läbijooksu kohalt ja räästa piirkonnas, et kontrollida puittalade seisukorda.
- Maja hoovipoolses küljes ja samuti ka peasissepääsu juures on vahelaedtalade otsad osaliselt pehkinud. Kahjustatud talad tuleb asendada või proteesida.

2.2.5. Pööning ja katus

Pastoraadi hoone on täiskelpkatusega. Eterniidist katusekate on halvas seisukorras. Hoonel puuduvad harjalauad ning katusekattes esineb auke (vt foto nr 7). Vihmaveesüsteemid vajavad uuendamist. Pööningu põrand on kaetud muldse liiva-šlaki seguga, mis ei vasta tänapäevaste soojusisolatsiooni nõuetele.

Sarikad on erinevate mõõtudega 175x175 kuni 190x190mm, sammuga 1,8-2,2m. Tänu lokaalsetele läbijooksudele on osad katusekonstruktsioonid saanud kannatada. Mõnede sarikate otsad on pehkinud ja vajavad proteesimist (vt foto nr 8). Lisaks on osade sarikate ühendustapid lahti vajunud tänu toolvärgi tappide nihkumisele. Toolvärgid vajab parandamist (vt foto nr 9). Osades kohtades on toolvärgil ära võetud kandeposte ja diagonaale. Puuduvad toolvärgi elemendid tuleb taastada. Kuna katuse sarikad on vajunud ebaühtlaselt ja neid on varasematel remontööde käigus parandatud, tuleb sarikad kõrgendusliistude abil rihtida ühele tasapinnale.

Katuse sarikate ja aluslaudise seisukord on rahuldav.

- Vihmaveesüsteemid vajavad uuendamist.
- Katusekate vajab vahetamist.
- Osade sarikate otsad vajavad proteesimist.
- Toolvärgid vajavad korrastamist.

2.2.6. Trepid

Hoone sissepääsu trepid on betoonist. Trepid on lagunened ja vajavad remonti.

Puidust sisetrepid on rahuldavas seisukorras ja vajavad ainult viimistluse uuendamist.

- Välistrepid vajavad parandamist.
- Sisetrepid on rahuldavas seisukorras.

2.2.7. Avatäited

Majal on puidust aknaraamid. Värv aknaraamidelt on maha koorunud ja aknaraamid on kohati ära vajunud. Välisüksed on algupärased ja täispuidust. Hoone siseüksed on enamuses säilinud.

- Avatäited on osaliselt amortiseerunud ja vajavad remonti.

2.2.8. Vesi ja kanalisatsioon. Elekter

Hoonel puudub ühendus vee- ja kanalisatsiooni põhitrassidega. Hoone on varustatud elektrienergiaga.

Hoone rekonstrueerimise käigus tuleb üle vaadata tehnosüsteemid ja need rekonstrueerida vastavalt rekonstrueerimisprojektile. Praeguses olukorras on elektrisüsteemid amortiseerunud.

2.2.9. Küte ja ventilatsioon

Hoonet on ettenähtud kütta ahjude abil. Hoonel on kaks mantelkorstent. Neist põhjapoolsem vajab pööningul ja katusest väljaulatuvas osas remonti.

20. sajandi esimesest poolest on säilinud paar pruunidest kahlitest ahju ja tollased ahjuuksed.

Varasemaid küttekoldeid säilinud ei ole. Hoonel on loomulik ventilatsioon.

- Korstnad ja kütteseadmed vajavad remonti.

3. KOKKUVÕTE

Rapla maakonnas, Juuru alevikus, Kirikla kinnistul asuvale Juuru Pastoraadi hoonele teostatud ehitustehnilise ülevaatus hinnang, hoone üldise ehitustehnilise seisukorra kohta:

- Hoone põhilised kandekonstruktsioonid on rahuldavas seisukorras.
- Vundamendid on ehitustehniliselt heas seisukorras. Vanema ja uuemate juurdeehituste vahel on erinevad vundamentide vajumised, millest on tekkinud vajumispraod.
- Välisseinad on heas seisukorras. Hoone põhjapoolses küljes väljasurutud seiniosa tuleb lammutada ja uuesti üles laduda. Seintel esineb niiskuskahjustusi.
- Hoone välisviimistlus vajaks uuendamist, avatäited remonti. Amortiseerunud välistrepid taastamist.
- Katusekate on amortiseerunud ja vajab asendamist. Vihmaveesüsteemide lahendus uuendamist. Hoone sokli perimeetrile rajada pandus, mis juhiks sajuvee hoonest eemale.
- Korstnad vajavad pööningu ja katuse osas renoveerimist.
- Pööningu vahelaetalad on osaliselt tänu katuse läbijooksudele pehkinud. Pööningult tuleb vähemalt 3 meetri ulatuses räästa servast eemaldada muldne pinnas, et välja selgitada vahelaetalade täpne kahjude ulatus. Kahjustunud vahelaetalad tuleb asendada või proteesida.
- Katuse sarikate üldine seiskord on rahuldav. Sarikate kahjustused on põhiliselt seotud niiskuskahjustustega räästa piirkonnas. Kahjustunud sarikad tuleb proteesida.
- Sarikad on erinevalt vajunud. Enne uue katusekatte paigaldamist tuleb olemasolevad sarikad parandada ja rihtida ühele kõrgusele.
- Sarikaid toetavad toolvärgid on heas seisukorras. Toolvärgid vajavad kohendamist. Taastada kunagi eemaldatud toepostid ja parandada ära vajunud toolvärgi ülemise vöö jätkutapid.

KASUTATUD KIRJANDUS

Maiste, J. 1976. Juuru kirikla inventariseerimisankeet ja fotod. Tln., M-1995.

Meriste, E. 1980. Juuru mõisa ajalooline õiend. Tln., A-447.

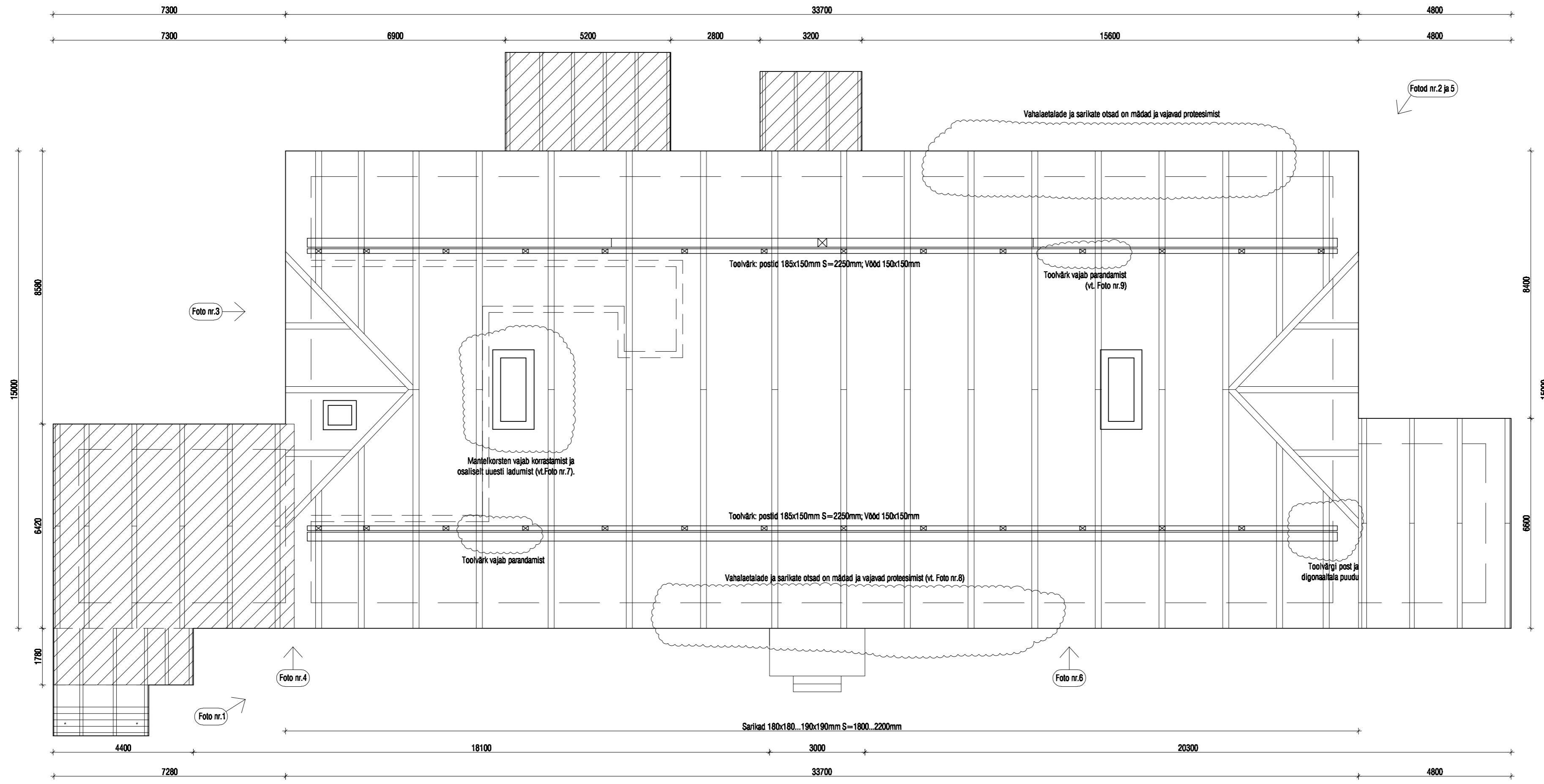
Pihlak, S. 2008. Muinsuskaitse eritingimused Juuru Pastoraadi remont- ja ehitustöödeks. Tln.

Ranniku, V. 1978. Eesti NSV mõisate esialgne ülevaade. Rapla rajoon (kahes köites). Tln.

ILLUSTRATSIOONID

1. Juuru mõis ja pastoraat 19. saj. keskel. Ajalooarhiiv (AA), F854, n. 4, s.ü 764
2. Juuru pastoraat, 1847.a. AA, F.3724, n. 5, s.ü.1288
3. Asendiplaan 1966.a.
4. Asendiplaan 2002.a. Fotod 1950-ndatest aastatest.
5. Fotod 1976. aastast. Autor Juhan Maiste.
6. Autori poolt pildistatud fotod hoone hetkeolukorrast 2009 aasta septembris.
7. Juuru Pastoraadi sarikate plaan

Juuru Pastoraadi sarikate plaan
M1:100



ekspertistist välja jäänud pööningu osa

Juuru Pastoraadi sarikate plaan
Mihkel Sagar



Foto nr. 1 Juuru Pastoraadi esifassaad. Hoone peasissepääsu esine veranda on lammutatud.



Foto nr. 2 Vaade Juuru Pastoraadile kagust.



Foto nr. 3 Lampkasti pealne seinosa on väljasurutud. Lagunenud seinosa tuleb lammutada ja uuesti üles laduda.



Foto nr. 4 Pragu mis on tekkinud uue ja vana hooneosa vahele tingituna erinevatest vajumitest



Foto nr. 5 Hoone välisviimistlus on halvas seisukorras. Krohv mõranenud ja maha tulnud. Hoone fassaadil on püütud teha krohviparandusi.



Foto nr. 6 Katuse läbijooksude tõttu on hoone karniis lagunenud. Katuse avamisel kontrollida räästa müüritise seisukorda. Vajadusel teha müüritises parandusi.



Foto nr. 7: Katusel puuduvad harjalauad ning katusekattes esineb auke. Korsten vajab taastamist.



Foto nr. 8: Sarikad on liigse niiskuse tõttu pehkinud. Kahjustada saanud sarika otsad vajavad proteesimist.



Foto nr. 9: Toolvärgi ühendustapid on lahti vajunud. Toolvärgid vajavad kohendamist.